

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCCXLVII. ad annum MDXXVII.

Parisiis, 1644

Sessio Dvodecima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15644

ANNO
CHRISTI
1517.

fuerunt diuersæ opinioniones, & variæ altercationes, propter quas visum fuit præfatis reuerendissimis dominis cardinalibus quod dicta schedula omitteretur, & quod Paulina remaneret in eodem statu, in quo tunc existeret.

Super schedula impositionis decimarum, & absolutionis Concilii, fuerunt opinioniones infra scriptæ, videlicet:

Salamantino non placuit, quod clauderetur Concilium, imo fuit opinionis, quod de nouo vocentur prælati, ex quo non est pax generalis, vt possint secure venire. Quo ad approbationem gestorum, dixit quod approbat ea, quæ approbauerat: & quod ad decimas, quod apponatur clausula in schedula, quod exigantur postquam fuerit indictum bellum contra Turcas.

Adriensi placuit, excepto quod cupiebat, quod vbi dicit in schedula, esse relatum a cardinalibus & prælatis, nulla remanere indiscussa & inexaminata, placeret quod adderentur ista verba, Ex deductis seu propositis.

Budensi non placuit, quod approbentur omnia hæcenus gesta per Concilium.

Imolensi non placuit, quod soluatur Concilium cum impositione decimarum.

Et sic post varias & diuersas discussiones fuit absoluta prædicta congregatio.

SESSIO DVODECIMA.

ANNO a natiuitate Domini 1517. indictione quinta, die vero decimasexta mensis Martii, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno quarto, fuit celebrata duodecima & vltima sessio sacrosancti Concilii generalis in ecclesia Lateranensi in loco solito; in qua fuit præfens præfatus sanctissimus dominus noster. Et fuerunt præfentes infra scripti reuerendissimi domini cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, & episcopi, nec non principum oratores, & illustres domini & barones, & alii quamplurimi doctores & nobiles, videlicet:

Episcopi cardinales.

Reuerendissimus dominus Raphael Ostiensis.
Reuerendissimus dominus Bernardinus Sabinensis.
Reuerendissimus dominus Dominicus Portuensis.

Reuerendissimus dominus Franciscus Albanensis.

ANNO
CHRISTI
1577.*Presbyteri cardinales.*

Reuerendissimus dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ, de Flisco.

Reuerendissimus dominus Hadrianus tituli sancti Chryfogni.

Reuerendissimus dominus Leonardus tituli sanctæ Sufannæ, Agen-
nensis.

Reuerendissimus dominus Antonius sanctæ Praxedis.

Reuerendissimus dominus Petrus tituli sancti Eusebii, Anconita-
nus.

Reuerendissimus dominus Achilles tituli sancti Sixti.

Reuerendissimus dominus Bandinellus tituli S. Sabinæ, de Saulis.

Reuerendissimus dominus Laurentius tituli sanctorum quatuor Co-
ronatorum.*Diaconi cardinales.*

Reuerendissimus dominus Alexander sancti Eustachii, Farnesius.

Reuerendissimus dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin,
de Aragonia.Reuerendissimus dominus Marcus sanctæ Mariæ in Via lata, de Cor-
neliis.

Reuerendissimus dominus Iulius sanctæ Mariæ de nauicula.

Reuerendissimus dominus Bernardus sanctæ Mariæ in porticu.

Reuerendissimus dominus Innocentius sanctorum Cosmæ & Da-
miani.*Patriarcha, assistentes papa, & oratores.*

Reuerendus pater dominus Alphonfus Antiochenus.

Reuerendus pater dominus Cæsar Alexandrinus.

Reuerendus pater dominus Marinus Aquileiensis.

Reuerendus pater dominus Ioannes Vincentius Senensis.

Reuerendus pater dominus Latinus Rhegiensis.

Reuerendus pater dominus Gabriel Dyrrachiensis.

Reuerendus pater dominus Bernardus Taruifinus.

Reuerendus pater dominus Franciscus Salamantiniensis.

Reuerendissimus dominus Dominicus episcopus Lucerinus.

Reuerendus pater dominus Vincentius Neapolitanus.

Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Cauallicensis.

Reuerendus pater dominus Andreas Militenfis.

Reuerendus pater dominus Amadeus Augustensis gubernator.

Reuerendus pater dominus Petrus episcopus Cæsaraugustensis, ora-
tor regis Hispaniarum.Reuerendus pater dominus Ioannes Reualiensis episcopus, orator
marchionis Brandeburgensis.Reuerendus pater dominus Bertrandus Adriensis episcopus, ora-
tor ducis Ferrariæ.*Archi-*

ANNO
CHRISTI
1517.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater dominus Aldronandinus Nicosiensis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Antibarenfis.
 Reuerendus pater dominus Ieremias Trancensis.
 Reuerendus pater dominus Clemens Coloffensis.
 Reuerendus pater dominus Georgius Nazarenus.
 Reuerendus pater dominus Stephanus Gabriel Barenfis.
 Reuerendus pater dominus Andreas Spalatensis.
 Reuerendus pater dominus Alexander Viennensis.
 Reuerendus pater dominus Marcus Monembafiensis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Thebanus.

Episcopi.

Reuerendus pater dominus Altobellus Polensis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Budensis.
 Reuerendus pater dominus Simon Ariminensis.
 Reuerendus pater dominus Iacobus Potentinus.
 Reuerendus pater dominus Iacobus ciuitatis Ducalis.
 Reuerendus pater dominus Georgius Castrenfis.
 Reuerendus pater dominus Iulianus Salutarum.
 Reuerendus pater dominus Vincentius Signiensis.
 Reuerendus pater dominus Thefcus Maceratenfis.
 Reuerendus pater dominus Marcus Senogalliensis.
 Reuerendus pater dominus Hugolinus Lyciensis.
 Reuerendus pater dominus Scabonius Imolensis.
 Reuerendus pater dominus Laurentius Dulcinensis.
 Reuerendus pater dominus Iannotius Troianus.
 Reuerendus pater dominus Paulus Forosempronienfis.
 Reuerendus pater dominus Octauianus Viterbienfis.
 Reuerendus pater dominus Bartholomæus Montis viridis.
 Reuerendus pater dominus Christophorus Polignianensis.
 Reuerendus pater dominus Galefius Bellunensis.
 Reuerendus pater dominus Maximus Ifernienfis.
 Reuerendus pater dominus Philippus Brugnatenfis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Alcolanus.
 Reuerendus pater dominus Petrus Ceruicnfis.
 Reuerendus pater dominus Franciscus Dignienfis.
 Reuerendus pater dominus Augustinus Nobienfis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Paulus Efinus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Cafertanensis.
 Reuerendus pater dominus Basilius Tudertinus.
 Reuerendus pater dominus Iacobus Antonijus Sutrinus.
 Reuerendus pater dominus Baltasar ciuitatis Castellanae.
 Reuerendus pater dominus Angelus Laufanensis.
 Reuerendus pater dominus Gratianus Aletrinus.
 Reuerendus pater dominus Simon Andrenfis.

Concil. Tom. 34.

Xxx

Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Auximanus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Sulmonensis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Aretinensis.
 Reuerendus pater dominus Ludouicus Sarnensis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Lauellinus.
 Reuerendus pater dominus Zacharias Sebaftenfis.
 Reuerendus pater dominus Paulus Nimosienfis.
 Reuerendus pater dominus Blasius Thelesinus.
 Reuerendus pater dominus Tryphon Catarenfis.
 Reuerendus pater dominus Vincentius Octotienfis.
 Reuerendus pater dominus Bonifacius Hipporegienfis.
 Reuerendus pater dominus Auguftinus Grassenfis.
 Reuerendus pater dominus Benedictus Chienfis.
 Reuerendus pater dominus Iacobus Marficanenfis.
 Reuerendus pater dominus Christophorus Cæfenatenfis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Vincienfis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Marianenfis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Castelli maris, & pro Spole-
 tano.
 Reuerendus pater dominus Marius Aquinatensis.
 Reuerendus pater dominus Tranquillus Ferentinus.
 Reuerendus pater dominus Auguftinus Perufinenfis.
 Reuerendus pater dominus Bernardus Soranus.
 Reuerendus pater dominus Valentinus Pennenfis.
 Reuerendus pater dominus Matthæus fancti Leonis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Algarenfis.
 Reuerendus pater dominus Hippolytus Albenfis.
 Reuerendus pater dominus Archangelus Auellinenfis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Acerranensis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Ioannes Montis marini.
 Reuerendus pater dominus Gifbertus Rapollanus.
 Reuerendus pater dominus Thomas Saonenfis.

Abbates, & generales ordinum.

Generales ordinum Vallis vmbrosæ, Carmelitarum, ac Minorum,
 & fancti Dominici.
 Abbas fancti Sebastiani, abbas fancti Gregorii.

Oratores & illustris senator Vrbs.

Illustris dominus Albertus de Carpi, Maximiliani Romanorum im-
 peratoris electi orator.
 Magnificus dominus Ioannes Baptista senator Vrbs.
 Magnificus dominus Hieronymus Vich, orator Catholici regis Hi-
 spaniarum.
 Magnificus dominus Michael Siluius, orator regis Portugaliæ.
 Magnificus dominus Marcus Minius, orator domini Venetorum.

ANNO
CHRISTI
1517.

Reuerendissimus dominus Alexander archidiaconus Mantuanus,
orator marchionis Mantuani.

Magnificus dominus Virgilius de Poetis, orator Bononiensis.

Illustrissimi domini temporales.

Honoratus dux Traiecti.

Illustrissimus dominus Franciottus de Vrfinis.

Celebrata Missa per reuerendissimum dominum Bernardinum episcopum Sabinensem cardinalem sanctæ Crucis, & facta oratione per reuerendum patrem dominum Maximum episcopum Ifernensem, cuius tenor ex more consueto ponetur in fine sessionis præsentis; & cantato euangelio secundum Matthæum per reuerendissimum dominum Bernardum sanctæ Mariæ in Porticu diaconum cardinalem, quod incipit, *Ascendens Iesus in nauiculam*, &c. cantatisque orationibus & litanis consuetis, sanctissimus dominus noster incepit hymnum, *Veni creator Spiritus*. Quo finito, dominus Andreas secretarius Concilii ascendit ambonem, & legit quasdam literas serenissimi domini Maximiliani electi imperatoris, quarum tenor talis est:

Beatissime pater, domine reuerendissime, nuntius beatitudinis vestræ apud nos reddidit nobis breue sanctitatis vestræ in quo nobis significat illustrem victoriam Turcarum tyranni aduersus Sultanum Ægypti dominum; nosque toto animo hortatur, rogat, obtestatur, vt sanctam expeditionem aduersus tam impium Christiani nominis hostem sumere velimus, & vna cum beatitudine vestra illius furorem comprimere, & Christianæ reipublicæ pariter consulere. Idque etiam ex relatione præfati nuntii sui intelleximus, & quo fidei amore, qua pietate optet animam suam pro ouibus sibi commissis ponere. Quæ quidem res gratissima nobis, sed & molestissima fuit. Quippe non potuimus non efflictim dolere Christiano nomini inimicissimi tyranni tantam & tam nobilem victoriam: cui vbi ille quem optat finem imposuerit, ac suam sibi potentiam firmauerit, in quos potius aut libentius debacchabitur, quam in miseros Christianos? Miseros eos appellamus, qui cum opibus florentissimi sint viribus & animi

Concil. Tom. 34.

Xxx ij

magnitudine egregii: quorum virtuti non Asia solum cederet, sed & si alter terrarum orbis reperiretur: quasi tamen nullibi locorum diuitiæ extent nisi inter ipsos Christianos, nullibi ciuitates, sese inuicem absumunt, perfidos autem Christi hostes hac & illac victores impune vagari permittunt; quin &, si Deo placet, de semet triumphum referre sinunt. Ceterum cum animo nostro repetimus, quod nullus Deus fortis est, præter Deum nostrum, nullus porro alius, qui conuinciat gentes in fortitudine brachii sui: in eam sententiam deuenimus, vt pro certo habeamus, Turcarum victoriam Christianis salutarem fore. Voluit enim diuina maiestas per hanc cæcas Christianorum aliquorum mentes illuminare, & dormientes excitare, ac ianuam pulsare, tempus iam esse ex somno surgere. Quæ nobis cogitantibus omnis mœror ille a nobis recedit, & in lætitiâ potius vertitur. Speramus enim iam prope futurum, cum externæ & infidæ gentes agnoscent Christum Dominum Deum suum: neque Turcarum tanta victoria nobis formidolosa esse debet: scimus enim quoties omnipotens Deus hostibus suis vires dederit, vt suorum scelera ac peccata vlcisceretur. Nouimus etiam, quoties voluerit fidos numinis sui cultores parua manu ingentes hostium copias fundere. Sperauerunt in eo patres nostri, sperauerunt, & liberauit eos. Quod si tam cæcæ aliquorum mentes erunt, quæ tam certis futuri exitii nuntiis nondum respiscant, non tamen nobis desperandum erit tali pontifice, qualem multa sæcula non tulerunt. Scimus egregias virtutes, inclytas animi dotes beatitudinis vestræ, & nunc cernimus, quo feruore, qua pietate pro commisso sibi grege infudet. Quæ quamquam nobis gratissima sunt, vnum tamen nobis summæ admirationi fuit, admirationi-
ne an potius mœrori? quod sanctitas vestra optat, vt Deus aures nostras aperiat ad audiendam aliquando veritatis vocem: quasi vero veritati aures hæcenus occluserimus. Atqui ita de nobis respondemus, nos non tam profundo somno sopitos in hanc vsque horam obdormiuisse, vt hæc demum Turcarum victoria nos excitaret, sed diu ante præuidimus ea, quæ nunc ante oculos habemus, sanctissimæque memoriæ prædecessores sanctitatis vestræ qui ætate nostra vixerunt, monuimus, rogauimusque, & per

psal. 21.

ANNO
CHRISTI
1517.

viscera misericordiae Dei obtestati sumus, vt Christianae reipublicae consulere. Quorum aliqui nobiscum consenserunt, sed tamen semper reperti sunt, qui tam gloriosa, & tam Deo acceptae expeditioni inuiderent, & omni nixu nobis aduersarentur. Quod si illi iidem sanctitatis vestrae praedecessores viuerent, qui aetate nostra fuere, redderent veritatis testimonium, & nobiscum vna Christianae reipublicae tam lugubrem hostium victoriam ingemiscerent, & sponte sua faterentur expeditionem istam non hac tempestate magis, quam semper, necessariam fuisse. Verum Deo optimo maximo gratias agimus, quod maiestas sua nos potissimum excitare voluit, beatitudine vestra eius vicem gerente, & gregem ouium suarum egregie tutante. Quae si coeptum iter peregerit, duce virtute sua, nullum discrimen, nulla calamitas Christianae reipublicae subeunda, aut pertimescenda est. Nosque, quoad vita supererit, nunquam deseremus tam gloriosam prouinciam, tam necessariam, tam ipsi Deo acceptam: sed opes, vires, sanguinem nostrum etiam ad certum exitium pro Christi fide conferemus. Non laboret in nobis itaque sanctitas vestra, qui a teneris annis, cum adhuc quid esset bella gerere per aetatem nesciremus, cum tamen audiremus esse Turcas, qui Christi religionem negligerent, odissent, persequerentur, eos potissimum cum primum licuisset, radicitus euertere optabamus. Non laboret in nobis, qui vbi adoleuimus, & militarem artem didicimus, non eam scire volumus ad Christianorum ciuitates occupandas, sed potius ad eas vindicandas e manibus tyrannorum: non ad fines adimendos, sed tuendos: non ad eorum dedecus, sed laudem: non ad perniciem denique, sed ad custodiam: huiusque rei testes erunt cuncta bella quae gessimus semper inuiti, semper lacelessiti, semper coacti. Et nunc cum videremus beatitudinem vestram tot persuasionibus nos ad pacem & concordiam cohortari, & ita velle, pro bono Christianitatis flecti nos permisimus, & conditiones quascumque suscepimus, ne mora vlla in nobis esset, ne per nos defuisse videretur, quin labanti fidei Christianae opitularemur: neve vnquam vox iusti coram Deo super nos clamaret. Neque vero nos cohortetur sanctitas ve-

stra, qui postquam imperii sceptrum suscepimus, ipsi nunquam destitimus, cum quocumque pontifice agere, vt sanctam hanc expeditionem susciperet. Scimus enim eam & necessariam, & vtilem & gloriosam fore. Excitet modo se beatitudo vestra, & Christi vexillum erigat, & cum reuerendissimis illis patribus iter felicissime aduersus hostes arripiat: nos comitabimur eam, & opes ac vires nostras omnes conferemus. Neque ætas nostra, quæ iam celeri gradu ad senectutem festinat, nos tantillum morabitur: quin si mors illa pro Christi nomine optatissima obtigerit, reuiuiscere nos ad æternam gloriam speramus. Sed quid de nobis dicimus? Nemo tam impudens erit, aut tam Christiano nomini inimicus, qui si viderit Dei vicarium cum reuerendissimis cardinalibus bellum in Turcas mouentem, ac * met in expeditionem euntem, non omni renuntiata * merce, etiam ad certam mortem conuolet. Imbecillis nimirum sexus, & infirma * ipsum met merce. de, ætas beatitudinem vestram sequetur. Quare nos itidem rogamus sanctitatem vestram, imploramus, obtestamur, vt prouideat, ne quid detrimenti Christiana respublica capiat. Confirmet opinionem, quam omnes de ea conceperunt, succurrat nutanti reipublicæ Christianæ, liberet e faucibus sauiissimorum luporum oves sibi commissas; neque expectet, quod Christiani principes congregentur, quippe longum illud esset, & fortasse periculosum, sed sanctitas vestra, gladio Domini super femur potentissimum cincta, iter auspiciatissimum ingrediatur. Quæ quanto magis ab aliis principibus derelicta erit, tanto erit gloriosior, tantoque magis immensa Christianorum multitudo confluet, Deo victimas gratas offerri optantium. Nos vero qui, aut vbi sanctitatem vestram deferemus, qui vltro cupimus hanc fragilem & corruptibilem coronam, quam gerimus, cum illa preciosissima & æterna martyrii corona permutare? Neque vero subuereatur beatitudo vestra Turcarum potentiam; non tot apparatus, non tanta bellatorum copia indigemus. Ipse namque Deus est pro quo certaturi sumus. Ipse docebit manus nostras ad prælium, & ponet vt arcum æreum brachia nostra, ipse dabit nobis protectionem salutis suæ, & dextera eius suscipiet nos. Quod si hæc tam

ANNO
CHRISTI
1517.

ANNO
CHRISTI
1517.

sancta deliberatio in auras euanescat, prout aliae hactenus fecerunt, neque aliqua expeditio fiat, tunc summum illum rerum opificem obtestamur, per nos non defuisse, quin vita & sanguine nostro Christianae reipublicae confuleremus: videbuntque gentes, & ipse, cui nihil ignotum est, Deus, nos nulla alia pro re magis vnquam elaborasse. Per quem vero deerit, is sciat se rationem ante tribunal Dei redditurum. Cetera intelliget sanctitas vestra ab oratore nostro, cui latius scribimus.

Datum in opido nostro Mechliniae, die vltima mensis Februarii, anno Domini millesimo quingentesimo decimosextimo: regnorum nostrorum, Romani trigesimo secundo, Hungariae vero vigesimo septimo.

Maximilianus diuina fauente clementia Romanorum imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, &c. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, &c. comes palatinus, &c.

Maximilianus.

Ad mandatum Caesareae maiestatis
proprium.

Ia. de Banniffis.

A tergo.

Sanctissimo in Christo patri & domino domino Leoni decimo diuina prouidentia sacrosanctae Romanae ac vniuersalis ecclesiae summo pontifici, domino nostro reuerendissimo.

Quo finito, reuerendus pater dominus Andreas episcopus Militenfis ascendit ambonem, & legit quamdam schedulam contra inuadentes domos cardinalium. Qua perlecta, petiit an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et reuerendo domino Francisco episcopo Albanensi non placuit narratiua, in quantum narrabantur casus particulares. Reuerendissimo domino Antonio cardinali sanctae Praxedis placuit, quoad extensiones Canonum Bonifacii, & aliorum Romanorum pontificum, disponentes contra contemnentis reuerendissimos dominos cardinales, & in eorum res & bona manus violentas imponentes; alia vero non placuerunt. Et in eodem voto fuerunt Petrus tituli sancti Eusebii, & Ha-

drianus tituli sancti Chryfogoni, & Leonardus sancti Petri Ad vincula. Reuerendo patri domino Amedeo episcopo Augustensi placuit, dummodo extendatur ad prelatos existentes in ecclesiis eorum, qui patiuntur multas insidias. Et in eadem opinione fuerunt Barenfis, Spalatenfis, Viennensis, ac Monembasiensis archiepiscopi, nec non Ariminensis, Potentinus & Polensis episcopi. Et propter vota reuerendissimorum dominorum cardinalium supradictorum, schedula fuit aptata in hunc qui sequitur modum:

*Leo episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam,
sacro approbante Concilio.*

Temerariorum quorundam, qui sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales præcipuas catholicæ ecclesiæ columnas, qua conuenit reuerentia obseruare contemnunt, & in eorum res & bona manus violentas ausu sacrilego iniicere non verentur, effrenata libido nos admonet & inducit, vt ad eorum audaciam, antequam longius prorepat, comprimendam, ea quæ a prædecessoribus nostris in dictorum cardinalium dignitatis conseruationem prouida sunt consideratione statuta, pro illorum obseruantia firmiori nostræ innouationis munimine roboremus, extendamus & ampliemus, prout temporum qualitas exigit, & tam eminenti in ecclesia Dei dignitati conspicimus in Domino solenniter expedire. Sane ab aliquibus citra temporibus damnabilis quidam in Vrbe inoleuit abusus & licentia delinquendi, quo, dum apostolica sede vacante, per cardinales in conclauis existentes de futuri Romani pontificis electione tractatur, si qua de vno ex eisdem cardinalibus quod in pontificem sit electus, vox prodeat, etiam non vera, illius domum vulgus armis aggreditur, & super ea diripienda, cum ipsius cardinalis conclaue nondum egressi familiaribus eam custodientibus, vi contendit: & si etiam effractis foribus, aut pariete effosso, aditus pateat, in prædam omnium bonorum, quæ ibi extant, hostiliter corrui, nisi armatorum præsidio defendatur. Nonnullique quandoque reperiuntur ita temerarii & audaces, vt aliis etiam temporibus prætexturæ, domos cardinalium hostiliter & cum armis ag-

gredi

ANNO
CHRISTI
1517.

gredi non vereantur : in eaque morantes offendere & vulnerare, ex quibus cardinalium honori, quibus sacrosancta militans ecclesia, tamquam purpureo tota decoratur amictu, non parum detrahitur, & eorum generatur contemptus, & homicidiorum & aliorum scandalorum occasio exhibetur. Nos igitur huiusmodi temerarios conatus debita volentes animaduersione reprimere, sacro approbante Concilio, felicitis recordationis Honorii tertii & Bonifacii octaui Romanorum pontificum prædecessorum nostrorum, contra aliquem dictæ ecclesiæ cardinalem hostiliter insequentes, & illis præsentia, consilio, aut fauore assistentes, eosve scienter receptantes aut defendentes, & eorum domos & ædes, vt supra, inuadentes, & eorum posteros, bona, editas constitutiones, auctoritate apostolica tenore præsentium innouamus, decernentes eas vbique debere perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari. Et nihilo minus constitutiones easdem cum omnibus & singulis in eis contentis censuris & pœnis, ad omnes & singulas personas cuiuscumque status, conditionis & excellentiæ existentes, qui alicuius dictorum cardinalium domum, tam tempore dicti conclauis, etiam si in Romanum tunc pontificem sit electus, quam alias quodcumque & ex quacumque causa armata manu inuadentes, & in ea violenter aut hostiliter aliquid diripientes, aut quemquam ex inibi existentibus vulnerantes, & eorum socios & qui id fieri mandauerint, vel factum eius nomine ratum habuerint, ac ipsis inuasoribus consilium in præmissis vel fauorem præstiterint & defenderint, extendimus & ampliamus; non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ innouationis, decreti, extensionis & ampliationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursum.

Data Romæ in publica sessione, in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo decimoséptimo, de-

Concil. Tom. 34.

Yyy

cimoseptimo Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

ANNO
CHRISTI
1517.

Deinde reuerendus pater dominus Marinus patriarcha Aquileiensis ascendit ambonem, & legit schedulam impositionis decimarum & absolutionis Concilii: cuius tenor talis est:

*Leo episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam,
sacro approbante Concilio.*

Constituti iuxta verbum prophetæ, meritis licet imparibus, super gentes & regna, officii nostri debitum decenter exequimur, cum vniuersi status ecclesiastici, ac vniuersalis ecclesiæ, eorumque negotiorum reformationem per nos vtiliter factam innouamus, & pro illius inuiolabili obseruatione opportuna remedia adhibere, & ecclesiis cathedralibus ac etiam metropolitanis, ne diutius suis pastoribus careant, providere cogitamus, ac ad illa curis assiduis vigilamus, & operibus intendimus indefessis, per quæ dominicum gregem curæ nostræ commissum, in conspectu diuinæ maiestatis acceptum & obsequentem reddere valeamus; Turcas vero & infideles alios, tam in orientalibus, quam in meridionalibus partibus consistentes, qui veri luminis veræque salutis iter pertinacissima mentium caligine contemnentes, viuificæ cruci, in qua Saluator noster mortem vltro suscipere voluit, vt mortem nostram moriendo destrueret, ac vitam sacratissimæ vitæ suæ ineffabili mysterio repararet, insidiantes & hostes Deo odibiles, ac Christianæ religionis persecutores acerrimos sese reddunt, reprimere, ac infestissimis crebrisque eorum insultibus, quibus in Christianum sanguinem crudeliter debacchantur, non solum spiritualibus, verum etiam temporalibus muniti præsidii, possimus auctore & fautore Domino contraire. Sane cum felicitis recordationis Iulius papa secundus prædecessor noster, sacrum generale Lateranense Concilium, de venerabilium fratrum suorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, de quorum numero tunc eramus, consilio & assensu, laudabiliter, legitime, & ex rationabilibus causis, Spiritu sancto cooperante, conuocasset, & in eo quinque sessiones tenuisset, ac sextam sessionem indixisset,

ANNO
CHRISTI
1517.

set : nos , quibus etiam in minoribus constitutis insitum cordi desiderium semper fuerat , generale Concilium , utpote agri dominici culturam præcipuam , celebrari videnti , dicto Iulio prædecessore humanis rebus exempto , diuina fauente clementia ad summi apostolatus apicem assumpti , honesto , vtilique desiderio nostro debitum , ex iniuncto nobis curæ pastoralis officio , accessisse conspicientes , rem hanc ardentiori voto , & tota animi alacritate suscepimus , ac in dicta sessione illius prorogationem , extunc expressis , & aliis causis nostrum & dictorum fratrum animum mouentibus , de eorundem fratrum consilio & assensu , ad certum tunc expressum tempus per nos factæ , approbante eodem sacro Lateranensi Concilio , approbauimus , & Concilium ipsum vsque ad perfectionem causarum , propter quas indictum extiterat , & præsertim inter principes & potentatus Christianos bellis atrocibus pacatis , hostilibusque armis depositis , vniuersalis & firma pax componi valeret , pro qua tamquam pro saluberrimo bono , intactum nihil relinquendo , conatus omnes nostros adhibere intendebamus , prosequi & sine debito terminare velle : nostrique incommutabilis animi , & intentionis fore & esse declarauimus , ut his , quæ ad Dei laudem ecclesiæque præfatæ exaltationem , & Christi fidelium concordiam pertinent , absolutis , sancta & pernecessaria expeditio contra catholica fidei hostes fieri , feliciterque de illis , Altissimo fauente , triumphari posset : & ut ad tam perutile Concilium accedere debentes , ab accessu huiusmodi nullatenus retraherentur , nullamque omnino causam prætereire possent , omnibus & singulis ad celebrationem Concilii per Iulium prædecessorem conuocatis , & ad dictum Concilium Lateranense venientibus , ipsorumque venientium seruitoribus ad Concilium Lateranense , ad Urbem huiusmodi veniendi , & in ea libere commorandi saluum conductum , dicto sacro Lateranensi approbante Concilio , dedimus & concessimus , ac reges & principes hortati sumus , ut pro sedis apostolicæ reuerentia venientes huiusmodi non molestarent , sed eos libere venire permitterent : ac septimam sessionem indiximus , in qua cum nihil magis affectaremus , quam ut causæ vtilis & necessariæ , propter quas dictum Concilium Lateranen-

ſe indiētum fuerat, vt deſiderii noſtrierat, ad finem debi-
tum perducerentur, tres cardinalium aliorumque præla-
torum, qui cauſas huiuſmodi & alias conciliares materias
audirent & diſcuerent, auditaque & diſcuſſa in eodem
Concilio referrent, particulares deputationes fecimus, at-
que mandauimus: quarum quidem deputationum vna pa-
cis vniuerſalis componendæ inter reges ac principes Chri-
ſtianos, quæ vna ex principalioribus congregationis Con-
cilii præfati cauſa fuerat, & ſchiſmatis extirpationis. Al-
tera, generalis reformationis, etiam curiæ: reliqua vero,
diſcuſſionis & abrogationis pragmaticæ ſanctiõis, & re-
rum orthodoxam fidem concernentium, peculiarem cu-
ram haberent. Et cum vnaquæque deputatio, quamplu-
ra vtilia & neceſſaria diligenter examinauerint, & accu-
rate nobis retulerint, ac per eos diſcuſſa & examinata in
aliis quinque ſeſſionibus ſucceſſiue per nos tentis, ſacro ap-
probante Concilio, per nos, fauente Domino, absoluta &
terminata fuerint, procul dubio cognoſcimus, Deum ipſum
bonorum datorem piis noſtris, & non niſi ad commune
bonum tendentibus deſideriis, pro ſua immenſa pietate &
miſericordia plurimum fauiſſe, ac nobis, vt quæ mente no-
ſtra geſſimus, & circa quæ plurimum laborauimus, videli-
cet vt Concilium ipſum cauſis, propter quas indiētum fuerat,
iuxta votum terminatis, feliciter claudi & abſolui poſſet,
conceſſiſſe. Cariffimus namque in Chriſto filius noſter
Maximilianus in imperatorem electus, Iulii prædeceſſo-
ris præfati, noſtro vero tempore claræ memoriæ Ludo-
uicus Francorum rex, & ceteri reges & principes Chri-
ſtiani ſummo cum omnium gaudio, Lateranenſi Conci-
lio in Spiritu ſancto legitime congregato adhæferunt, ac
Piſanum Conciliabulum per quosdam nullam poteſtatem
habentes indiētum, & per eundem Iulium prædeceſſo-
rem damnatum, iuxta ipſius Iulii prædeceſſoris ſenten-
tiam pro damnato habuerunt, & ſchiſma ex his pullulare
cœptum (quod ſemper dum viguit, quamplurimas calami-
tates prælatis, & aliis Chriſti fidelibus ex diuerſis ſchiſma-
tum temporibus, & aliis generalibus Conciliis hætenus
celebratis attuliſſe conſtat) extinctum, ac vniuerſalis ec-
cleſiæ pax, & vnio ſecuta extitit: nec non tam eccleſiaſti-
carum quam ſæcularium, & aliarum perſonarum mores,

ANNO
CHRISTI
1517.

quantum expedire visum fuit reformati, & nonnullæ cau-
sæ, orthodoxam fidem concernentes, terminatæ: ac non-
nullæ aliæ materiæ, in dictis tribus deputationibus cardi-
nalianum & prælatorum diligenter examinatæ & discussæ,
in dicto Concilio solerti cura expeditæ & terminatæ fue-
runt, nobisque per cardinales & prælatos deputationum
huiusmodi pluries relatum fuit, nulla negotia eis discu-
tienda, examinandaque remansisse, & a pluribus men-
sibus citra, nulla prorsus de nouo a quoquam ad eos prolata
fuisse: episcoposque in partem sollicitudinis ad curam gre-
gis dominici nobiscum perferendam vocatos, ac alios præ-
latos in dicta Vrbe præter sacrorum Conciliorum consue-
tudinem, cum eorum & ecclesiarum suarum incommo-
do ac damno, diutius permanuisse. Itaque ex præmissis
omnibus, quæ per nos & dictas deputationes in ipso Con-
cilio expediri desiderabantur, sola regum & principum
pax, & animorum concordia restare videbatur: pro qua
qualis mens nostra semper fuerit, quantumve omni stu-
dio nostro circa illam componendam laborauerimus, cun-
ctis literas a nobis emanatas legentibus apertissime con-
stare potest: nouitque Deus ipse, qui summa est omnium
rerum lux & veritas, quot precibus, quamve assiduis ora-
tionibus ab eo petere, & implorare nunquam destiteri-
mus, vt Christianum gregem, cuius custodiam nobis, li-
cet immeritis, commisit, mutuo caritatis feruore accen-
sum, ad firmam ac perpetuam pacem ineundam pro sua cle-
mentia inducere dignaretur. Et nihilo minus tam nuntiis
nostris, quos apud Maximilianum imperatorem electum
ac eosdem reges & principes habemus, quam literis, eos
multis & efficacissimis rationibus, præsertim si religioni
Christianæ & catholicæ fidei in graue periculum ac discrimen
propter tyranni Turcarum potentiam nuper dilata-
tam, & auctam deductæ, vt par est consulere & provide-
re vellent, in Domino, cuius causa præcipue agitur, hortati
fuimus, ac ex eorumdem nuntiorum, regumque & prin-
cipum ipsorum literis percepimus, exhortationes no-
stras tantæ apud eosdem reges & principes auctoritatis &
efficaciæ fuisse, illorumque corda & animos adeo flexisse,
& commouisse, vt fere inter omnes pax tamdiu a nobis pro
reipublicæ Christianæ vniuersali bono desiderata, animo

conclusa fuerit, & si quid superest, prope diem componendum (ipso Deo fauente) speretur: quod mente animoque nostro subinde nobis reuoluentibus, exultat cor nostrum in Domino nostro Iesu Christo, ipsique super hoc gratias agimus omnium gratiarum largitori, quod ipsos ad optatam nobis concordiam induxerit: ac per omnes Christi fideles ea signa lætitiæ, quæ in similibus fieri consueverunt, & gratias Deo agendas, ipsumque Deum, vt pax conclusa perduret, rogandum esse censemus. Solum itaque superest, vt sancta ac pernecessaria contra infidelium rabiem, Christianum sanguinem sitientium, expeditio capiatur: nec non omnia & singula, quæ in vndecim sessionibus partim per nos, partim per Iulium prædecessorem huiusmodi, hætenus tentis, gesta & facta, potiori pro cautela, approbentur & innouentur, ac inuiolabiliter obseruari mandentur. Habita igitur super his cum fratribus nostris & aliis prælatis matura deliberatione, sacro approbante Concilio, omnia & singula in dictis vndecim sessionibus gesta & facta, ac literas desuper editas, cum omnibus in eis contentis clausulis, exceptis quibusdam quæ certis personis pro vniuersalis ecclesiæ pace & vnione duximus concedenda, nec non executorum in illis deputatione apostolica auctoritate approbamus & innouamus, illaque perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari debere decernimus atque mandamus, & illorum executores ad illa & in eis contenta obseruari faciendum, in Romana curia gubernatorem almæ Urbis nostræ, & vicarium nostrum pro tempore existentes, ac cameræ apostolicæ generalem auditorem, qui personas sibi respectiue subiectas ad id cogere & compellere valeant: extra vero eam, omnes & singulos locorum ordinarios deputamus, inhibentes sub excommunicationis lætæ sententiæ pœna omnibus & singulis Christi fidelibus, ne in præsentis Concilio gesta & facta sine nostra & dictæ sedis licentia speciali glossare aut interpretari præsumant: Ac fidei vrgente nos zelo, dictam contra infideles expeditionem, per nos & dictum Iulium prædecessorem, dictis causis conciliaribus expeditis, toties in dictis sessionibus propositam & promissam, & cum oratoribus regum & principum apud nos existentibus pluries communicatam & discussam, piæ memoriæ

ANNO
CHRISTI
1517.

Nicolaum papam V. etiam prædecessorem nostrum qui post Constantinopolitanæ vrbs calamitosum excidium, ad vindicandas Christi iniurias & infidelium furorem reprimendum, generalem contra eos expeditionem indixit, & quem solerti studio felicis memoriæ Calixtus tertius, ac Pius secundus Romani pontifices etiam prædecessores nostri imitati fuerunt, imitantes ad triennium proxime futurum cum facultate per nos, vna cum eisdem fratribus nostris, decimas fructuum ex ecclesiis & monasteriis, ac aliis beneficiis in vniuerso orbe consistentibus, imponendi & exigendi, ac omnia & singula alia, quæ ad huiusmodi expeditionem necessaria sunt, & quæ in similibus expeditionibus fieri consueuerunt, faciendi, sacro approbante Concilio, sumendam, faciendam, & prosequendam decernimus. Et vt felicem fortiatur effectum, pias, humiles, ac deuotas ad omnipotentem Deum preces iugiter fundimus, idemque omnibus vtriusque sexus Christi fidelibus faciendum mandamus, eosdem Maximilianum in imperatorem electum, ac reges, principes, & potentatus Christianos, quorum virtutem Deus excitare nos iubet, hortantes, ac per viscera misericordiæ Dei nostri Iesu Christi obsecrantes, perque tremendum eius iudicium obtestantes, vt ipsi memores se de ipsa ecclesia Christi sanguine redempta, & per eos etiam propriæ vitæ non parcendo, tuenda & conseruanda rationem reddituros esse omnibus inuicem posthabitis odiis, mutuisque dissensionibus ac simultatibus obliuioni perpetuæ demandatis, ad defensionem Christianæ fidei, sicut proprio & necessario eorum incumbit officio, fortiter & potenter exurgant: & in tantæ necessitatis articulo, prout eorum fuerint facultates, prompta auxilia præbere studeant, eosdem nihilo minus paterno affectu monentes, ac requirentes, vt pro summi Dei & apostolicæ sedis reuerentia pacem per eos initam, saltem dicta expeditione durante, inuiolabiliter obseruare procurent, ne tantum bonum, quod dextera Domini assistente secuturum speramus & optamus, aliqua interueniente discordia, & dissensione, valeat impediri. Et ne prælati ac alii ad præsens Concilium, quod fere quinquennium durauit, laboribus & expensis vterius fatigentur, & vt eorum ecclesias visitare, &

consolari possint, ac aliis certis rationabilibus & iustis causis præfens Concilium absoluiimus, & cum benedictione Domini dimittimus, omnibusque & singulis in eo existentibus ad propria remeandi, sacro eodem approbante Concilio, licentiam concedimus. Et ut ad propria, aliquibus spiritualibus muneribus refecti, cumulatori gaudio remeare possint, illis eorumque familiaribus plenariam omnium peccatorum suorum remissionem & indulgentiam semel in vita, & in mortis articulo elargimur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, innouationis, constitutionis, mandati, deputationis, inhibitionis, decreti, monitionis, requisitionis, absolutionis, dimissionis, concessionis, & elargitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursum.

Data Romæ in publica sessione, in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo decimosextimo xvii. Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Qua perlecta, petiit, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et omnibus placuerunt, exceptis infrascriptis, qui dederunt vota, prout infra.

Adriensi placent omnia, excepto quod in confirmatione gestorum per Concilium, placeret sibi, quod ad illa verba, Omnia negotia; addantur ista verba, Ex propositis; ita quod sensus sit, Quod omnia negotia ex propositis fuerunt expedita.

Tranensi non placuit clausura Concilii.

Dyrrhachienfi quo ad decimas placet, quando erit incepta expeditio contra Turcas.

Salamantino placet quo ad decimas, quando erit incepta expeditio: sed quo ad dissolutionem Concilii, non placuit.

Taruifino placet, quod confirmentur ea, quæ sibi placuerunt in aliis: & quo ad decimas, quando erit incepta expeditio.

Grassensi, Chienfi, Montis viridis, Montis marini placet,

ANNO
CHRISTI
1517.

cent, quo ad decimas, quando erit incepta expeditio.

Imolensi non placuit de decimis simpliciter.

Ceruiensi, Lyciensi, Ferentinesi, Perusino, Sorano, Macerateni, & Nibiensi placent, quo ad decimas, prout Dyrrhachienti & aliis, quando erit incepta expeditio.

Algarensi placet, quo ad decimas quod obseruetur consuetudo antiqua, quando fuit facta expeditio.

Generali prædicatorum placet dissolutio Concilii, in reliquis dixit se paratum obedire.

Et sic collectis votis per scrutatores, & facta relatione sanctissimo domino nostro, venerabilis vir dominus Marius de Peruschis, procurator sacri Concilii, petiit instrumentum & instrumenta omnium gestorum.

Demum reuerendissimus in Christo pater dominus dominus Alexander sancti Eustachii, sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconus cardinalis, alta & intelligibili voce cantauit: Domini, ite in pace; & cantores capellæ domini nostri in eodem tono responderunt, Deo gratias. Et consequenter inceperunt canticum, Te Deum laudamus. Quo finito, sanctissimus dominus noster equitauit, comitantibus reuerendissimis dominis cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, & episcopis, & quampluribus aliis illustribus dominis; & rediit ad palatium apostolicum.

Maximi Coruini episcopi Ifernensis oratio in duodecima sessione sacrosancti Lateranensis Concilii dicta decimosextimo Kalendas Aprilis, anno Domini 1517. sedente Leone X. pontifice maximo anno v.

Cum ab incunte ætate, sanctissime pater, sacri principes atque pontifices, statuissem, eos qui ob rem apostolicam, laborem otio, communem vtilitatem priuata gratia, præclaram mortem caducæ vitæ non anteferrent, male de fide catholica sentire, & ab hinc ferme triginta annis in omni meæ vitæ ratione, pro huius imperii fide, dignitate & auctoritate, omne meum tempus, studium, laborem, atque industriam, etiam aduersus hostes & inimicos, caste & integre impendissem: nihilo secius, ex quo huius sanctæ sedis beneficio in hoc sacrum collegium pontificum cooptatus sum, non obscura res est, quot labores, pericula, discrimina, iacturas, carceres, calamitates, do-

mi forisque difficillimis huius sacri imperii temporibus, eius iussu subierim. Ex quibus optimo cuique satis datur cernere, quanto cum mei capitis periculo, hanc sanctam sedem iuuauerim, quanta cum innocentia insimulantium inuidiam & ementientium calumniam peruicerim, & quanto meo cum labore uiuat mecum simul exemplum tum priuatæ tum publicæ fidei. Nunc quoniam hanc prouinciam in hoc sacrosancto Lateranensi Concilio mihi decreuistis, facile intellexi, neque meorum laborum memoriam apud vos abolendam esse, neque uestram erga me gratiam. Quare ut meo pristino more, & uestro obtemperare iudicio, & huic quoque prouinciæ fructum afferre uidear, ab ipsa Laodicensis Concilii sententia, quæ pontificem quemque in omni Concilio de omni re atque utilitate totius catholicæ ecclesiæ dicere uoluit oportere, breui & compendiosa dicendi ratione non discedam. Itaque cum in eo genere omnes ingenii vires aut periclitandæ, aut tamquam chordæ intendendæ sint, & uestræ aures ita castæ & religiosæ haberentur, ut si quis se illis accommodare uelit, non solum eleganter, uerum etiam Attice dicat oportet, omnem meæ orationis aditum, sicuti in sacris fieri consueuit, diuino numini consecrare institui. Quapropter te Deum solum regem, te solum Dominum, qui in vna substantia trium personarum, per simplicem, summam, fontalem & perfectam unitatem, vnus supra omne Concilium, & in omni Concilio, tam præsens, quam uerus existis, quem propter beneficia Christianæ reipublicæ, optimum, propter vim atque potentiam, maximum nominamus, & qui meæ fidei laborumque meorum testis, ingenii atque consilii adiutor, & orationis ac dictionis auctor semper existis, precor & quæso, ut ex tui diuini eloquii fonte, hodierna die mihi casta & religiosa contingat oratio. Verum (quod vitio dari solet) ne meæ orationis membra, ab ipso deprecationis capite abhorreere uideantur, dicam breuiter, quam res tanta dici potest, de origine & maiestate Concilii, dicam de mysterio & beneficio, postremo dicam de doctrina atque uirtute. In quibus ostendam potissimum, quantum pontifices & sacerdotes ecclesiæ, & quantum pontificibus, & sacerdotibus debeat Christiana respublica.

ANNO
CHRISTI
1517.

Concilio originem, sicuti ego accepi, a Deo optimo maximo initium & formam sumpsisse satis constat. Nam cum in principio cælum & terram creasset, cælum ipsum in tres principatus (quos hierarchias vocant) instituit, ac quemlibet principatum in totidem angelorum choros distinxit. Quos cum ipse princeps & parens Deus, vnitas prima, lux pura, diuina, & infinita creasset, eos deiformes spiritus, mentes intellectus & intelligentiæ capaces, & quasi oculos esse voluit, qui ad Deum ipsum conuersi, & ab eo diuinitus exciti, lucem, essentiam, vitam, & omnem perfectionem acciperent, & rursus ita diuini & sancti ignis imaginem præ se ferrent, vt primus principatus (qui in cælo empyreo sub Trinitatis sede existit) sola luce diuinæ vnitatis, nullis interiectis spiritibus, secundus in crystallino eodem fulgore, per primum transmissio, extimus vero in sapphideo orbe, quem firmamentum vocant, radiis diuinæ maiestatis, ex transfusione secundi, qui secundus loco supremi lumine conspersus illustraretur, & illustraret, purgaretur, & purgaret, perficeretur, & perficeret. Hic est fons diuinæ lucis, hæc origo atque maiestas Concilii. Cuius quidem Concilii cum sedem tum regnum Lucifer (qui vt alii, primæ: vt alii, secundæ hierarchiæ principatum gerebat) ilicet affectaret, cælum Trinitatis superbia inuadere voluit. Vnde ingenti cum exercitu, qui fuit ex omni choro angelorum, subito tamquam fulgur in terram excussus, in monstrum deformatus, & in barathrum detrusus fuit. Cuius occasu, diuini Concilii regnum illustratum, purgatum, & perfectum est. Sed neque ab re dictum fuisse velim, Luciferum fulguris in morem cecidisse. Nam quid aliud superbia est, nisi fulgur, cuius furor quanto magis ardere videtur incursum, tanto magis subito occasu extinguitur? Diuino igitur Concilio in hunc modum illustrato, statuit Deus, magno quoque mysterio & beneficio terram, hoc est humanum genus, quod terra dicitur, illustrare, quæ primum veneno cadentium spirituum, mox primi parentis noxa, quando si angelus non cecidisset, & homo non peccasset, corrupta fuerat. Verum cum omnis cælorum virtus vehiculo lucis ad terram transferatur, angelorum ministerio (qui in extimo sunt orbe, & quibus sacra mysteria, ceremoniæ, regna, vrbes, morta-

les curæ sunt) factum est, vt diuini Concilii mysterium & beneficium in terram transfueherentur, quibus possent animæ corporibus clausæ, diuini spiritus lumine, vi & gratia per immortalis virtutis participationem, quam cum angelis habere videntur, in cælum trahi, quando, qui trahuntur spiritu, ii filii Dei sunt, non autem Luciferi exemplo, qui non extolli, sicuti ceteri angelorum chori, qui radiis diuinæ gratiæ illustrantur, sed ascendere voluit: demens, & ipsa quoque superbia dementior, cui tam præclarum munus a Deo collatum fuisset, si in fide permanisset. Igitur Deus viuo oraculo elegit sibi pontifices, & sacerdotes, Mosen & Aaron, qui inter deserta loca montis Oreb, gregem pascebant, quorum monitis, signis & legibus ab Ægyptiorum tyrannide liberati sunt populi, promissam in terram ducti; cælesti rore nutriti, submersi tyranni, debellati hostes, deiecta idolorum simulacra, deuorati ab ipsis terræ faucibus schismatis auctores, formati mortalium mores, auctus pontificum & sacerdotum numerus, constituti duces, principatus, conuentus, collegia, ordines, instituta sacra altaria, sacrificia, denique præpotenti Deo tabernaculum, quod esset vnum in populo, & vnum in quolibet mortalium, conditum est. Sed ne singulis in figuris meæ narrationis immorari videar, tacebo ipsius montis loca circum adiacentia, siccitatem omnium doctrinarum, in quibus greges Domini frustra pascebantur, significare. Tacebo Mosen & Aaron a Deo optimo maximo pontificalis, & sacerdotalis ordinis sumpsisse originem, cuius ordinis doctrina & beneficio, Spiritu sancto auctore, a seruitute vitiorum liberati populi, & viam rectam ingressi, ad promissum salutis regnum perducerentur. Tacebo etiam sublata idolorum simulacra, diuerforum tyrannorum prauos animos, malis artibus imbutos, & variarum disciplinarum prodigia, & vanitates ostendere, quæ cum mortalium vitam & ingenia captiuare assuescerent, euangelicæ veritatis eloquio abolerentur. Aggrediar tamen, non transfuersis locis aut translationibus, vt plerique faciunt hallucinatores, sed veris sententiis ab ipso Mosis, & Esdræ secretioris doctrinæ sensu depromptis tabernaculi diuinum & necessarium opus. Cuius quidem si quæris ædificium, totum spiritus, totum ecclesia, totum

ANNO
CHRISTI
1547.

cælum & Christus est. Nam primo, quid sibi volunt loca illa in eo sancta, nisi vt pacem & sanctitatem sequamur, si Deum ipsum videre, si placidum & fautorem habere volumus. Quid columnæ argentæ, nisi pontifices & sacerdotes, qui patientia, fide, iustitia, pietate, continentia, doctrina & mentis candore, stabiles, firmi, nitidi & præfulgentes sint, vt ipsi quoque Dei tabernaculum fieri pollint, quo sancto impleri Spiritu, diuino frui eloquio, & alios docere queant, si pontifices, si sacerdotes esse volunt: alioqui non columnæ, sed vmbra, non argentæ sed plumbeæ erunt & obtusæ. Quid candelabrum septem luminibus distinctum, nisi septiformium sancti Spiritus lumen? cuius fulgore pontificum & sacerdotum lumina ita noctes & dies accenderentur, vt semper vigilare, semper insidias satanæ intueri possint: quorum lumbi castitate præcincti, spe firmi, bonis exemplis robusti, manus caritatis & fidei lucernis accensas prætenderent. Quid alia? Ipsa enim mensa Christus est, in qua duodecim panes propitiationis, duodecim sunt apostoli, qui Iesu Christi virtute atque doctrina imbuti, panem quotidianum angelorum, panem salutis nostræ, panem eucharistiæ quo vescimur, panem denique euangelicæ doctrinæ, & admirabilis ac diuini verbi, quod audiuius, obtulerunt. Thuribulum, sanctorum orationes & mortalium supplicationes, quæ per ora sanctorum ascendunt ad Deum. Quid illa duo altaria? vnum incensi, hoc est, odor caritatis & fidei, qui angelorum ministerio fertur ante tribunal, & ante ipsum sancti & puri agni altare diuinum? alterum victimarum, in quo continentia cultro superbiam quasi taurum, arietem quasi iracundiam, hircum ipsam luxuriam, hædum vitiorum foeditatem, & vitulum quasi faginam omnium voluptatum cupiditatumque immolare debemus? Arca testamenti, in qua secundæ legis tabulæ, hoc est, nouum instrumentum euangelicæ veritatis, & Iesu Christi mysteria (quæ in arca ecclesiæ, in arca animorum nostrorum perpetuo erant permansura) portendisse videntur. Virga Aaron, virga recti, virga regni, virga pontificum & sacerdotum, quæ sancta est institutio, summa dignitas, & iusta ac suprema iurisdictio, & quæ non vitiorum vi,

non terreo putris dominatus humore, sed suo ingenio virtutis, & dignitatis victitat succo, & vigore florefcit diuinitus. Vrna mannae auro interclusa, subtilis diuini verbi intellectus, & dulcis sancti eloquii cibus, qui non aurario in plumbo obliqua & obtorta dissimulationis, sed ipso puro in auro fidei seruatus, pontificum & sacerdotum ministerio, peregrinantibus in hoc vitae curriculo sensim exhibetur. Ipsas etiam gemmas, coccum, byssum, purpuram, hyacinthum, quorum ornatu saepe angeli coruscare videntur: nitorem, munditiam, scientiam, caritatem, iustitiam, spem, fidem, & ceteras virtutes, quas tamen totius ecclesiae, tamen pontificum & sacerdotum ornatus, & indumenta esse satis constat. Vna & altera cherub, quae supra arcam explicatis alis sunt posita, scientiae, intelligentiae & sapientiae fulgores, ab illa pura diuina & infinita luce per transfennam ecclesiae, in animos pontificum & sacerdotum transmissos, accendunt. At vero sancta sanctorum (quae semel dumtaxat intrare fas est) caelum ipsum ostendere, vbi in latissima & lucidissima regia, quam vigor humanae mentis penetrare nequit, perpetua in maiestate atque vnitate cum Patre & Spiritu sancto, Iesus Christus super seraphim caritatis igne incendit, super cherubim intelligentiae splendore fulget, super vero throno sedet iudex saeculorum. Infelix Iudaea, quae cum per tot annos sedisset super cathedram Moysis, & Spiritus sancti sacrarium saepe extitisset, non in Abraham, non in Isaac, non in Iacob, non in Mose tabernaculum intellexit: qui cum per sanctitatem Deum excoluissent, non ex caducis arborum frondibus, sicuti superstitiosa, & caeca Iudaeorum turba quotannis facere consuevit, sed ex virentibus virtutum omnium ramis ita animos formauerunt, vt singuli, Dei tabernaculum & Spiritus sancti sacrarium fierent. Infelix Graecia, quae olim humanarum rerum arbitra, atque omnium doctrinarum inuentrix, & orbis terrae flos semper extitit, vsque adeo ab hinc centum annis pertinaciter illam castam & sanctam Hilarii, Athanasii, Chrysostomi, Cyrilli, Pamphili, Hierothei, Epiphanii, Basilii, Gregorii, & aliorum sanctorum patrum doctrinam deseruit, vt ea deserta, collapsa sit religio: qua col-

ANNO
CHRISTI
1517.

labente, ita corruit imperium, vt hodie non solum ab illo sancto tabernaculo abhorrere, verum etiam fidei doctrinæ ignara videatur. Infeliciane dicam, an ingrata Christianæ reipublicæ regna atque imperia, quæ nequissimorum spirituum fallaciis, & superbo tyrannorum dominatu cum diu captiuata essent, ac Iesu Christi mysterio, & apostolorum, pontificum & sacerdotum beneficio in tabernaculum recepta fuissent, tanta discordiæ, cupiditatis & luxus infelicitate, tanta bonorum ingratitude tenentur, vt iure multo infelicissima & ingratiissima dici possint. Quid enim in humana natura infelicius, quid miserius esse potest illo, quem nimia insperatæ fortunæ aura euexit, quem nimia diuitiarum affluentia impleuit, necdum expleuit, & quem nimia felicitatis opinio corripuit? Quid etiam ingratius, quid detestabilius, quam nulla beneficiorum memoria, sicuti nostra tempestate omnibus datur cernere, nullis laborum & virtutum meritis tangi, aut nulla eos gratia prosequi, qui vt grati viderentur, sub ipso laborum fasce defessi, spoliati, vexati, euersi, afflicti & necati sunt, quorum merita non solum perpetuæ obliuioni tradita, verum etiam qui viuunt, ab omni honoris aditu aut excluduntur, aut vexantur assidue. Rursus vero, quid infelicius & ingratius simul esse videtur, quam nullo virtutis præmio (in quo humana felicitas collocata est) adduci, nullo Iudæorum aut Græcorum exemplo vitam in melius instituere, super modium voluptatum sedere, animi vigorem pro fide catholica non accendere, finitimis & sociis arma inferre, orientis imperium (quod toties declamatum, acclamatum & conclamatum est) non vindicare, tot populorum seruitutem non respicere, corruenti tabernaculo ecclesiæ non occurrere, infelicitatis & ingratitude pœnam non expauescere, denique nulla iustitia, nulla pietate, nullo Dei metu permoueri? Atrox est enim, ferum & inhumanum, ita suis cupiditatibus incubare, ita sibi indulgere, ita sui obliuisci, ita fortunam non metiri suam, vt aliorum calamitates, labores, iacturas, merita, virtutes, benefacta aut neglexisse, aut toto pectore non excepisse videatur. Sed o ferrea, deuia & dura tempora, o cupiditatum cæcam & diuturnam curam, o miseram beneficio-

rum obliuionem, & o tenacem, noxiam atque superbam ingratiitudinis naturam, infinitamque duritiem, quæ quanto magis tuarum cupiditatum venenis indulges, tanto magis mortalium odia acuis, vitæ labores exaggeras, animi anxietudinem accumulās, pietatis lumen extinguīs, atque vltoris Dei iram, furoremque tibi assidue prouocas. Nunc vero de doctrina atque virtute, quarum tametsi magnus est campus, tamen omnia in breuissimam arcam a me deducenda erunt. Omnis enim, quæ a Magis, Chaldæis, Gymnosophistis, Brachmanis, Dryidis, vartibus, Pythagoricis, & ceteris philosophis effluxit sapientia, tam vana & incerta quam inanis & superstitiosa semper visa est, & sicuti in prouerbio, * ingenita leuitas & erudita vanitas. Docuit diuino eloquio Moses Dei discipulus, cum primas veteris disciplinæ tabulas confregisset, secundas vero digito Dei viui (hoc est, virtute verbi humanati) inscriptas, in quibus euangelicæ veritatis mysteria continebantur, in arca testamenti, quod Christi morte sancitum est, seruandas duxisset. Docuit Salomon rex, cum opulentissimum Dei templum, ad illius sanctissimi tabernaculi exemplum, pro abrogatione veteris ritus & disciplinæ, ac receptione nouæ & euangelicæ doctrinæ, a fundamentis ædificasset: cuius velum, in quo sancta sanctorum erant, & tamquam cælum ab aliis partibus discludebatur, in morte Christi scissum est, vt diuina mysteria humano generi manifesta fierent, & vt per altioris euangelii sacramentum atque eius virtutem, tum primum mortalibus viam ad illam veram sapientiam & cæleste regnum patefactam esse ostenderet. Postremo docuit Christus, solus magister & pontifex futurorum bonorum, cum templum, & tabernaculum non manu factum, sed maius & perfectius, hoc est, ipsum cælum, præ se ferret, cuius semel non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium cruorem primus introiuit sancta sanctorum, admirabilem, perfectam, sanctam atque diuinam sapientiam & doctrinam, vita, virtute & eloquio, docuit & ostendit, suos pontifices & sacerdotes in terris constituit, diuino igne afflavit, legatos Spiritus sancti elegit, columnas ecclesiæ effecit, ecclesiam eorum humeris imposuit, & præcones diuini eloquii esse voluit: atque

ANNO
CHRISTI
1517.* f. inge-
niosa

sic-

ANNO
CHRISTI
1517.

sicuti ipse missus a Patre sub legibus fuerat, idem tamen eos in vniuersum terrarum orbem, tamquam agnos inter lupos misit, non vt vanam & vacuam barbarorum, Græcorum, Latinorumve sapientiam docerent, sed vt omni creaturæ euangelium, euangelium dico, euangelium prædicarent.

Est igitur euangelii instrumentum, sola intelligentia, sola disciplina, & sola vera, casta & sancta sapientia: cuius non mortalis, sed ipse Deus optimus maximus auctor, effector & illustrator existit: ex quo quidem euangelio omnium doctrinarum, virtutum, & rerum diuinarum atque admirabilium, tamquam ex oceano, cum venæ, tum fontes effluerunt. Quorum sanctos latices cum pontifices & sacerdotes ebibissent, dæmonia & dæmoniorum ministros (qui per tyrannidem catholicæ fidei cultoribus aqua & igni interdixerant) eiecerunt: serpentes, vitia, schismata, hæreses & hæretistas atque eorum prodigia, quorum venenum terram omnem subuerterat, sustulerunt. Linguis locuti sunt nouis, cum sancti Spiritus eloquio pleni, mortales ad pœnitentiam permouerent, ac diuinæ sapientiæ arcana, tot editis voluminibus, nobis aperirent. Mortiferum poculum impune biberunt, cum nullis illecebris, nullis cupiditatibus tacti, per medios venenorum potus, ignes, gladios, aculeos, interitus & mortes, vitam & immortalitatem inuenirent. Denique super ægros manus imposuerunt, cum ecclesiam, fidem, atque religionem, ægras, exanimes, & iam collabentes, ad sanitatem, vitam, & in suam sedem restituerent, corporum ægrotudines curarent, sordes animorum delerent, ac solo sancto & ineffabili Iesu Christi nomine omnes ad salutem reducerent. Quorum illustres animæ, rebus sancte & feliciter gestis, ea via, qua Iesus Christus victor & triumphator ad Patrem ascendit, semel dumtaxat sancta sanctorum ingressæ diuinum templum & tabernaculum tot variis stellis, tot innumerabilibus luminibus, tot claris sideribus ita ornarunt, vt eorum fulgoribus assidue sacrosancta illustretur, purgetur, & perficiatur ecclesia. Quapropter te in primis sanctissimum patrem, qui pontificum & sacerdotum omnium pontifex optimus maximus existis, deinde vos sacros principes, qui tamquam

viuæ leges in senatu assidue consistitis, maxime & quam maxime decet, cum pro diuini Concilii maiestate, tum pro sacrosanctæ ecclesiæ dignitate, quiete & auctoritate hunc ordinem sacrorum pontificum & sacerdotum, quos Deus elegit, Iesus Christus instituit, Spiritus sanctus firmavit, ac vestra membra, vestros angelos, quos ad manum haberetis, & quos in vniuersum mitteretis, esse voluit: in sacrosancta catholica & apostolica ecclesia, cuius onus (vt hoc sanctum imperium late propagarent) suppositis humeris per tot annos sustinuerunt, labores obierunt, insectationes, iniurias, pericula, cruces & cruciatus subierunt, ob tot meritorum magnitudinem, ac eorum ipsorum præcipuam dignitatem, fidem, virtutem, doctrinam, constantiam, patientiam atque vigilantiam, quibus maxime addicti sunt, in ea, quam diuini verbi eloquio a Deo acceperunt, gratia, potestate & libertate seruire, colere, ornare, honestare: vt & sua sibi reddatur ecclesia, & vt ecclesiæ dignitas, dignitati auctoritas, auctoritati Christiana respublica, Christianæ vero reipublicæ pax, iustitia, pietas, & ipsa Iesu Christi sacra & sancta institutio restitatur. Dixi.

ANNO
CHRISTI
1517.

I N

* CONCILIVM ^b LATERANENSE V.

^c œcumenicum ^d decimumseptimum ^e approbatum, ^f centum & quatuordecim episcoporum, ^g contra Pisenum Conciliabulum, aliisque de causis sub Iulio papa II. ^h anno Domini MD XII. inchoatum, & tempore Leonis papæ X. anno MD XVII. absolutum,

N O T Æ.

Concilium
a quo indi-
ctum.

* *Concilium.*] Hanc Synodum auctoritate Iulii papæ secundi indictam & congregatam, Maximilianus auxilio & consilio promouit. Omnia enim mandata quæ sub eius nomine a schismaticis in Conciliabulo Pisano promulgata fuerant, reuocauit atque plane irrita reddidit. Iulius pontifex ecclesiasticæ libertatis defensor maximus, anno secundo post sui electionem, prout iuramenti interpositione promiserat, œcumenicam Synodum indixisset, si non grauissimis belli motibus iustissime impeditus, huc vsque ad annum pontificatus sui nonum eiusdem congregationem inuitus differre debuisset. Causæ indicti Concilii apud acta synodalia, non vno in loco indicantur. Schismatis illius, quod Conciliabulo Pisano pro-

Qua de
causa.